

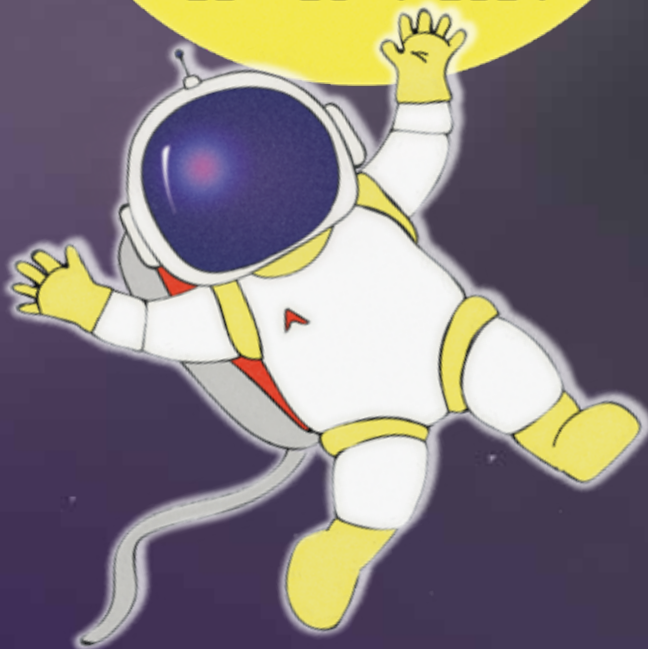
Joensuun

20. kirjallisuustapahtuma

Oho!

Kirjallisuudessa
ja toisissa taiteissa

13.-15.9.2019

Tukijat:

Taiteen edistämiskeskus
Suomen kulttuurirahasto
Joensuun kaupunki

Yhteistyökumppanit:

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
Ukri ry

Esiintymäärä:

Eeva Jokinen on Itä-Suomen yliopiston yhteiskuntapolitiikan professori. Hän on tutkinut mm. työtä, arkea, äitiyttä, turismia, prekarisaatiota ja tunteita. Kaikkia teemoja yhdistää sukupuolen ja muiden eriarvoistavien käytäntöjen analyysi ja kritiikki.

Siru Kainulainen, FT, dosentti, on runouteen erikoistunut kirjallisuudentutkija, joka työskentelee Turun yliopiston tutkimusprojektissa *Miten luemme?*. Hän on tutkinut Eila Kivikk'ahon runouden rytmejä väitöskirjassaan ja havainnollistanut nykyrunon rytmiikkaa teoksessaan *Runon tuntu*. Kainulaisen viimeisin teos on lukukokemuksiin keskittyvä esseekokoelma *Elämäni kirjat*.

Kantriduo Kononen & Pajukallio on kahden suomikantrin tekijän duo. Ohjelmistosta löytyy satiirisia ja absurdeja käänteitä sisältäviä suomenkielisiä kantribiisejä. Suonna Kononen on kulttuuritoimittaja ja Huojuva Lato bändin muusikko. Arto Pajukallio on pitkän linjan kriitikko (rock, elokuvat, televisio, musiikki, kirjallisuus) ja Freud Marx Engels & Jung-yhtyeen perustajajäsen.

Teemu Keskisarja on historioitsija, kirjailija ja yrittäjä. Hänen kirjansa kertovat kuolleista ihmisistä. Aiheita ovat olleet eläimeensekaantuminen, fennomania, suomalaiset sarjamurhaajat, Mannerheim, metsäteollisuus, vuosi 1918, talvisota ja Aleksis Kivi. Keskisarjan uusin teos on *Saapasnahka-torni – Aleksis Kiven elämäkertomus*.

Anna Kortelainen on helsinkiläinen kirjailija, taidehistorioitsija ja filosofian tohtori. Hän on julkaissut runsaat parikymmentä teosta taidehistorian, kulttuurihistorian ja elämäkertakirjallisuuden saralla sekä kaksi romaania: *Ei kenenkään maassa* (2012) ja *Siemen* (2016). Kirjailijantyön ohella hän kuratoi taidetta ja esinehistoriaa yhdisteleviä näyttelyitä ja käsikirjoittaa kertomuskonsertteja.

Päivi Korvajärvi, YTT, sukupuolentutkimuksen emeritaprofessori Tampereen yliopistossa. Tutkii paraikaa nuorten aikuisten tulevaisuuden näkymiä ja naisten näköaloja tutkimus- ja innovaatiotoiminnassa.

Matti Mäkelä, FT, toimi kirjailijantyönsä ohessa kriitikkona, kolumnistina, blogistina ja tutkijana. Hän julkaisi yli 20 kirjaa. Mäkelän muistelmateoksen *Pitelemätön* julkistamistilaisuus oli kesäkuussa 2019

Oh!

M.A. Numminen, muusikko ja kirjailija, aloitti julkisen kirjallisen tuotantonsa kuunnelmakirjailijana 1960-luvun lopulla. Hän kirjoitti Yleisradiolle useita sävelradiokuunnelmia. Kuunnelmatuotanto jatkui seuraavina vuosikymmeninä suomeksi, ruotsiksi ja saksaksi. Nummisen ensimmäinen kirja *Kauneimmat runot* ilmestyi 1970. Seuraavana vuonna julkaistiin novellikokoelma *Lastuja*. Yhteensä M.A. Numminen, jolle kirjailijana oleminen ei ole päätoimista, on julkaissut 16 kirjaa; niitä on käännetty eniten saksaksi.

Oho!

Kati Outinen on kolmella Jussi-patsaalla palkittu suomalainen näyttelijä, käsikirjoittaja ja ohjaaja. Hän on tehnyt menestyksekkäitä päärooleja erityisesti Aki Kaurismäen ohjauksessa. Outinen on toiminut myös Teatterikorkeakoulun näyttelijätönn professorina. Viime vuosina hän on esittänyt myös kirjoittamaansa muistisairautta käsittelevää monologia eri puolilla Suomea. Viime kesänä Outinen valittiin Kajaanin runoviikon taiteelliseksi johtajaksi.

Petteri Pietikäinen on aate- ja oppihistorian professori Oulun yliopistossa. Hän on erikoistunut hulluuden, mielenterveyden ja laajemmin ihmistieteiden historiaan ja on lisäksi tutkinut ja opettanut evoluutioteorioiden ja utopia-ajattelun historiaa. Vuonna 2013 Pietikäisen tietokirja *Hulluuden historia* voitti Kanava-lehden ja Otavan kirjasaatiön myöntämän Kanava-palkinnon.

Roman Schatz on Länsi-Saksassa syntynyt kirjailija, toimittaja, käsikirjoittaja ja kolumnisti, joka muutti Suomeen 1986. Hän on julkaissut noin 30 kirjaa, joista puolet on ns. vakavaa kirjallisuutta. Schatz on toiminut myös tv-toimittajana ja -juontajana sekä näytellyt elokuvissa.

Touko Siltala on Kustannusosakeyhtiö Siltalan kustantaja ja toimitusjohtaja. Vuosina 1982–2008 hän työskenteli WSOY:ssä muun muassa kotimaisen kirjallisuuden kustantajana ja kirjallisena johtajana.

Johanna Sinisalo on tamperelainen kirjailija. Hänen esikoisromaaninsa *Ennen päivänlaskua ei voi* voitti Finlandia-palkinnon vuonna 2000. Tämän jälkeen Sinisalo on julkaissut kuusi romaania aikuisille, yhden lapsille ja kaksi lyhytproosakokoelmaa. Sinisalon teoksia on käännetty parillekymmenelle kielelle ja hän on saanut useita kansainvälisiä kirjallisuuspalkintoja ja -ehdokkuuksia. Viimeisin teos *Renaten tarina* ilmestyi vuonna 2018. Sinisalo tunnetaan myös televisio- ja sarjakuvakäsikirjoittajana.

Perjantai 13.9.2019

Itä-Suomen yliopisto, Educa-rakennus,
Tulliportinkatu 1, Joensuu

**Puheenjohtajina dosentti Taina Kinnunen
ja yliopistonlehtori Elina Arminen**

12.00–12.15

Tapahduman ja päivän avaus
dosentti Taina Kinnunen

12.15–13.00

Oho! Nyt innostutaan
Yhteiskuntapolitiikan professori
Eeva Jokinen, Itä-Suomen yliopisto

13.00–13.45

Oho! Nytkö innovoidaan?
Sukupuolentutkimuksen
emeritaprofessori Päivi Korvajärvi,
Tampereen yliopisto

13.45–14.30

Oho, eli suomalaisittain anteeksi
-suomalainen ilmaisu ja
kohteliaisuuskonsepti
Kirjailija ja toimittaja Roman Schatz

14.30–15.00 Kahvitauko

15.00–15.45

Nykyruno hämmentää, härnää ja
kiehtoo – lukijan eduksi
FT, dosentti Siru Kainulainen,
Turun yliopisto

15.45–16.30

Vaivaiset ja kylähullut: Mielisairaatt
kylien raiteilla ja vaivaistaloissa
1800-luvun lopun ja 1900-luvun
alkupuolen Suomessa
Aate- ja oppihistorian professori
Petteri Pietikäinen, Oulun yliopisto

16.30–16.45

Päivän loppusanat, Elina Arminen

19.00

Runokaraoke, ravintola Sointula,
Kirkkokatu 22, järjestäjänä Ukri ry

lauantai 14.9.2019

Konservatorion sali,
Rantakatu 31, Joensuu

**Puheenjohtajina kirjailija Tuula-Liina
Varis ja kirjailija Ulla Vaarnamo**

12.00–12.15

Päivän avaus,
kirjailija Tuula-Liina Varis

12.15–13.00

Aleksis Kivi - äidinkielineero
Kirjailija Teemu Keskisarja

13.00–13.45

Ihme ja kumma
kirjallisina työvälteinä
Kirjailija Johanna Sinisalo

13.45–14.15 Kahvitauko

14.15–15.00

Oho! Ei se ollutkaan mestariteos
Voiko huono ihminen kirjoittaa
hyvän kirjan?
Kustantaja Touko Siltala

15.00–15.45

Matti Mäkelä in Memoriam

15.45–16.30

Oho taidemuseossa!
Stendhalin syndroomasta
ja sen diagnostiikasta
Kirjailija Anna Kortelainen

16.30–17.00

Päivän päätös
Professori emeritus
Yrjö Sepänmaa

21.30 alkaen

M.A. Numminen – kuuluisa
vuodesta 1966 lähtien
M.A. Numminen ja Jani Uhlenius
Teatteriravintolan terassi
(Rantakatu 20)

Sunnuntai 15.9.2019

Konservatorion sali, Rantakatu 31, Joensuu

Puheenjohtajana kirjailija

Tuula-Liina Varis

12.00

Päivän avaus,
Tuula-Liina Varis

12.05 –12.30

Musiikkia
Kantriduo Kononen & Pajukallio

12.30 – 13.30

Monologinäytelmä
"Niin kauas kuin omat siivet kantaa"
Näyttelijä Kati Outinen

13.30–14.00 Kahvitauko

14.00–15.00

Paneelikeskustelu: Tuula-Liina Varis,
Teemu Keskisarja, Johanna Sinisalo,
Raisa Simola ja Päivi Korvajärvi (yksi
panelisti vahvistuu myöhemmin)

15.00–15.30

Päätössanat,
professori emeritus Seppo Knuuttila

Oho! Sanalla on monenlaisia ulottuvuuksia:
kohu, oivallus, yllätys, elämys, ilmiö, hämmästyminen ja koskettavuus.
Eräs esimerkki kuvataiteissa on ns. Stendhalin syndrooma eli ylettömän
kauneuden aiheuttama heikotus, pyörtäminen, jopa kuolema.
Sama ilmiö on löydettävissä kaikilla taiteen aloilla.
Tieteessä Heureka! –reaktion saavat aikaan suuret keksinnöt ja löydöt,
tieteellisten käsitysten käänteet ja vallankumoukset.
Kohut, paljastukset, sensaatiot ja skandaalit ovat
Oho! –ilmiöitä viihteessä ja mediassa.

Joensuun kirjallisuustapahtuman 20 vuoden takaisesta synnystä kertovat perustajajäsenet kirjailija Tuula-Liina Varis, professori emeritus Seppo Knuuttila ja professori emeritus Yrjö Sepänmaa:

"Tämä oli ihan kaikkein paras kirjallisuustapahtuma."

Tuula-Liina Varis:

Joensuun kirjallisuustapahtuman syntysanat lausuttiin talvella 2000 mikkeliäläisen hotellihuoneen söngynlaidalla. Pohjois-Karjalan taidetoimikunnan pääsihteeri Eila Nevalainen ja minä, silloinen puheenjohtaja, olimme lähteneet Mikkelin teatteripäiville nauttimaan harrastajateattereiden esityksistä. Siinä söngynlaidalla surimme menetettyjä Joensuun Laulujuhlia ja sitä, ettei Joensuussa nyt ollut mitään valtakunnallisesti merkittävää taidetapahtumaa.

Mitä jos perustettaisiin? Mikä kulttuurin ala olisi tarpeeksi halpaa? No, kirjallisuus tietenkin, huippuluokan kirjailijahan saadaan lauteille ainakin puolet halvemmalla kuin musiikin tekijä.

Selvää oli, että yksin taidetoimikunta ei voi tapahtumaa järjestää. Niinpä kutsuimme maaherran entiseen virka-asuntoon suuren joukon kulttuuriväkeä, syötimme ja juotimme, ja kerroimme innostuneina suunnitelmastamme. Kaikkien mielestä idea oli tosi hieno, mutta kun ruvettiin puhumaan rahasta, sitä ei ollut kenenkään taustajärjestöllä. Tulosta ei palaverista tullut.

Mutta sitten tuli kaksi Joensuun yliopistokampuksen viisasta miestä: kulttuurialan professorit Seppo Knuuttila ja Yrjö Sepänmaa, ja toivat mukanaan viisautensa, kulttuurintuntemuksensa ja laajat verkostonsa, tapahtumajärjestäjänäkin kokeneita molemmat. Neljän hengen porukassa aloimme suunnitella tapahtumaa ja sen rahoitusta.

Pääperiaatteet syntyivät heti. 1. Tapahtuman pitää edistää tieteen ja taiteen välistä kommunikaatiota, mukana kirjallisuuden lisäksi myös muita taiteenaloja. 2. Tapahtuman esiintyjille pitää maksaa kunnan korvaus. 3. Tapahtuman pitää olla yleisölle ilmainen.

Tapahtumasta haluttiin kolmipäiväinen, ja ajaksi valittiin syyskuun kolmas viikonloppu. Lukemattomien kesärientojen kanssa emme halunneet kilpailla. Mikä nimeksi, tapahtuman teemaksi? Yksi sana, tarpeeksi

lavea, monesta näkökulmasta käsiteltävä, joka tuottaisi yksilöllisiä esityksiä, innostaisi sekä esiintyjä että yleisöä. Ensimmäisen tapahtuman otsikoksi päätettiin TOSI kirjallisuudessa ja toisissa taiteissa.

Se oli menestys, ja sen jälkeen kaikki tapahtumat ovat olleet menestyksiä. Kävijöitä kolmen päivän aikana on nykyisin yli tuhat. Kommunikaatio on toiminut, ja tiedeosuus kerää vuosittain yhä runsaammin väkeä. Tapahtumalla on vakiintuneet tukijat ja erinomainen maine sekä tieteen ja taiteen toimijoiden että suuren yleisön keskuudessa. Kirjallisuustapahtuma tarjoaa suuren määrän tietoa, paljon pohdittavaa, runsasta keskustelua, iloa ja naurua, yllätyksiä ja outouksiakin.

Mieleeni on jäänyt ainutlaatuinen bändi, joka Teatteriravintolan lasiterassilla musisoi erikoisessa kokoonpanossa: Claes Andersson, piano, Eija Kankaanranta, kantele ja Vimme Saari, joiku. Miina Äkkijyrkkä yllätti Konservatoriolla: hän nosti salintäyden yleisön seisomaan ja laulatti virren Totuuden henki, johda sinä meitä. Ja se laulettiin joukolla ja hartaasti. Taisto Reimaluoto oli vakiesiintyjä vuosikausia, hänen monologinsa Minä olen Esko Aleksis Kiven Nummisuutareista ja Tässä on elämä Paavo Rintalan romaanista Jumala on kauneus, ovat unohtumattomia, kuten myös hänen lukuisat runoesityksensä.

Kaikkiaan Joensuun kirjallisuustapahtumassa on vieraillut 20 vuoden aikana noin 300 esiintyjää. Pienestä alusta on kasvanut valtakunnallisesti merkittävä tapahtuma, jolle mm. Suomen Kirjailijaliitto on antanut Kirjailija kiittää –tunnustuspalkinnon yhtenä Suomen parhaista kirjallisuustapahtumista.

Joka vuosi tulee luokseni joku uskollinen kävijä, joka sanoo: "Tämä oli ihan kaikkein paras kirjallisuustapahtuma." Niin kauan kuin tämä kiitos kuullaan vuosittain, voidaan luottaa siihen, että Joensuun kirjallisuustapahtumalla on tulevaisuus. Uskon lujasti, että aikanaan valmistuvasta Joensuun Kulttuuritalosta löytyy riittävän suuri sali sillekin.

Yrjö Sepänmaa:

Kirjallisuustapahtumaa perustamassa ja ohjelmaa ideoimassa olin vuodet 2000–2014, sitten täysinpalvelleena katsomossa.

Kirjallisuustieteen edustajana ajoin yhteyttä tutkimuksen ja kirjallisuuselämän välille. Esteetikkona korostin kirjallisuuden asemaa taiteenlajina ja taiteiden sukulaisuutta.

Kirjailija kirjoittaa, lukija tulkitsee; yhteen heidät liittää teos.

Tälle työnjaolle ja yhteisapelille kirjallisuus perustuu.

Tämän ytimen ympärille kirjallisuusinstituutio rooleineen ja tehtävineen muodostuu.

Yhdessä tavoittelimme alueen taide- ja kulttuurilaitosten yhteistyötä: kirjaston ja kirjakaupan, taidemuseon ja gallerioiden, lehdistön ja muun median, koulun, elokuva-alan ja musiikkipiirien.

Ammattilaisia laajemmaksi kohderyhmäksi saimme lukevan yleisön.

Kolmesta päivästä loimme teemasanan varaan virikkeellisen ja elämyksellisen kokonaistaideteoksemme.

Menneisyyttä tärkeämpää on jatko. Tapahtuman tulevaisuuden näen kirjallisuuden laajaa kirjoa esille tuovana ja kirjallisuuden ja muiden taiteiden yhteisyyden painotuksessa. Kirjallisuus on – niin ajattelen – sanoilla luotuja kuvitteellisia maailmoja, sen lukeminen mielikuvituksen leikkiin heittäytymistä, mutta samalla todellisuuden analyysia ja kritiikkiä, elämäntapojen ja arvojen terävää pohdintaa.

Ohho!

Seppo Knuuttila:

Joensuun kirjallisuustapahtuma syntyi lähes täysikasvuisena.

Muistan miten parikymmentä vuotta sitten pienellä porukalla

suunnittelimme sitä ja päätimme sen rakenteesta:

päivä yliopistolla kirjallisuudesta ja toisista tieteistä,

pari päivää Konservatorion salissa

ja kaupungilla kirjallisuudesta ja toisista taiteista.

Moniäänisyyden harmonia ja riitasoinnut ovat olleet vuodesta toiseen

tapahtuman eliksiiriä ja oheishjelmat sen rikkautta:

kuten esimerkiksi Simpauttaja-musikaalin ensi-ilta

23.9. vuonna 2000, johon lippu maksoi 110 markkaa.

*“Kirjailija kirjoittaa,
lukija tulkitsee;
yhteen heidät
liittää teos”*

Taiteen edistämiskeskus
Centret för konstfrämjande
Arts Promotion Centre Finland

JOENSUU

Pohjois-Karjalan
MAAKUNTALIITTO

[/joensuunkirjallisuustapahtuma](https://www.facebook.com/joensuunkirjallisuustapahtuma)

[#JnsKirjallisuus](https://twitter.com/JnsKirjallisuus)

Lisätiedot: Riveria, lisbe.svahn@riveria.fi, puh. 0500 452 221

www.joensuunkirjallisuustapahtuma.fi

Järjestäjät: Riveria ja Itä-Suomen yliopisto
yhdessä työryhmän kanssa.

RIVERIA

